

4 ŘEČ JEDINCŮ SE SP

*Ontogeneze mluvené řeči, stádia vývoje řeči u jedinců se SP, jazykové roviny,
modulační faktory*

Ontogenetický vývoj řeči:

1. preverbální období

- již v intrauterinním životě dítěte
- 1. zvukovým pojevem po příchodu na svět – křik (má částečně diagnostickou fci)
- 3. – 6. měsíc broukání
- 6. – 8. měsíc napodobující žvatlání
- 10. měsíc stadium rozumění řeči

2. vlastní vývoj řeči

- kolem prvního roku života dítěte

Vývoj řeči u dítěte se SP může být:

- opožděný
- omezený
- přerušovaný

SURDOLOGOPEDIE

- důležitý diagnostický moment 6. – 9. měsíc!!!!

Faktory ovlivňující vývoj řeči dítěte se SP:

- stupeň SP
- přítomnost / absence dalšího postižení
- věk a dosažené stadium vývoje řeči, kdy SP vzniklo
- exogenní soc. faktorů
- časná diagnostika, spec. rehab. péče, spolupráce s rodinou

Vývoj řeči u neslyšících dětí:

- u dětí s vrozenou (= prelingvální) hluchotou zanikání zvukových projevů kolem 6. – 9. měsíce (v období, kdy má přijít napodobující žvatláni) - ► chybí zapojení vědomé sluchové kontroly
- novorozenecký křik je tlumený, žvatláni monotónní
- v dalším průběhu se řeč bez odborného zásahu nevyvine
- zaostávají nejen ve vývoji myšlení, ale i v citovém vývoji
- hlučná chůze, skřípání zuby, mlaskání u jídla
- u dětí se získanou (=postlingvální) hluchotou velmi důležitý věk, kdy ke ztrátě sluchu došlo
- pokud řeč ještě není zafixovaná – úroveň osvojené řeči pomalu klesá
- pokud řeč je již zafixovaná – řečové projevy nezanikají
- ztráta sluchu se však vždy na řeči projeví negativně - ► změny artikulace, prozódie řeči

Vývoj řeči u nedoslýchavých dětí:

- u dětí s vrozenou těžkou percepční nedoslýchavostí probíhá vývoj podobně jako u dětí s vrozenou **hluchotou**
- u dětí s převodovou nedoslýchavostí je vývoj řeči relativně méně narušen a víceméně se přibližuje vývoji **slyšících dětí**

Odhalení sluchové vady:

- zpravidla odhalí matka, která se kojenci nejvíce věnuje -> manžel -> dětský lékař -> ORL
- Období smutku: **šok** (přirozený obranný mechanismus), **popírání a naděje** (pochybnosti o správnosti lékařské dg; vyhledávání dalších odborníků; někteří rodiče se přes tento stupeň nedostanou), **hněv** (nechtěný stav věcí), **pasivní přijímání** (deprese; lítost), **konstruktivní přijetí** (konečným stupněm; přijetí dítěte) sebeobviňování – může nastat v kterémkoli stupni

Kritické momenty ve vývoji dítěte:

-
-
-

Zvláštnosti v řeči u SP

- nutná logopedická péče
- přesto je vývoj řeči silně opožděn, zpomalen a může ustrnout na určitém vývojovém stupni
- v důsledku neexistující sluchové kontroly vlastní řeči vznikají u dětí se SP určité zvláštnosti:
 - chybná intenzita hlasu
 - výslovnost (audiogenní dyslalie)
 - převládá tvrdý hlasový začátek (audiogenní dysfonie)
 - nesprávná gramatická skladba řeči (agramatismy, dysgramatismy, interference; problémy s užíváním předložek; problémy s časováním; problémy se skloňováním podst.jm...)
 - nedostatečná slovní zásoba
 - těžké dešifrování informací z běžného psaného textu
 - narušeno dýchání (snížení vitální kapacity plic; neplynulé při mluvním projevu)
 - narušeny jsou všechny čtyři jazykové roviny

Audiogenní dysfonie

-
-
-

Audiogenní dyslalie

-
-

Rozvoj mluvené řeči u dětí se SP:

- úkolem logopedické péče je rozvoj mluvené řeči pomocí zrakové a hmatové percepce a také sluchové percepce
- k rozvoji mluvené řeči je nutné, aby dítě aktivně využívalo hlas a jeho sluch byl korigován (KI, sluchadla)
- cílem logopedické péče je vybudovat funkční komunikaci!!
- cílem je vybudovat schopnost využívat jazyk (ZJ nebo mluvený jazyk)!!

Poskytovatelé logopedické péče pro děti se SP:

- SRP
- SPC
- klinický logoped
- MŠ (logopedická, MŠ pro SP)
- ZŠ pro SP / ZŠ logopedická – speciální předměty na ZŠ:
 - český jazyk
 - logopedická péče
 - individuální logopedická péče (2 hodiny týdně)
 - disponibilní hodiny v rámci RVP (výuka ZJ, dramatická výchova, logopedická péče)

Složky reedukace řeči u dětí se SP:

-
-
-
-
-

Rehabilitace dítěte se SP:

-
-
-

-
-
-
-
-
Vyvozování hlasu u dětí se SP:

- ✓ zvukové hračky
- ✓ PC programy (FONO, MENTIO, SW)
- ✓ logopedické sondy
- ✓ hlasitá řeč ad concham (mluvení do ucha)
- ✓ odhmatávání vibrací na hrtanu, temenu hlavy
- ✓ opakované poklepy na hrudník
- ✓ využívání spontánních hlasových projevů
- ✓ napodobování zvuků
- ✓ pomocné artikulační znaky, jednoruční prstová abeceda

Zážitkové deníky:

- ❖ **podpora komunikace** mezi rodinou a dítětem se SP nebo kombinovanou vadou
- ❖ **Co dát do deníku?**
- ❖ každodenní činnosti dítěte, výlety, zážitky v rodině, mimořádné události, dovolená
- ❖ členové rodiny, lékaři, učitelé, logoped, kamarádi
- ❖ jednoslovné věty, slova, později krátké vyprávění + fotografie, jízdenky, vstupenky, obrázky, bubliny se sdělením
- ❖ **A proč?**
- ❖ navázat kontakt, rozšířit slovní zásobu, porozumění, stavba věty, paměť, globální čtení, osvojení psané podoby jazyka

Sluchová výchova, fáze sluchové výchovy:

-
-

Literatura

HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2012. 159 s. ISBN 978-80-2620-084-0.

HOLMANOVÁ, J. *Raná péče o dítě se sluchovým postižením*. 1. vyd. Praha: Septima

HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2012. 159 s. ISBN 978-80-2620-084-0.

KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených*. Praha: Karolinum, 2003. 303 s. ISBN 80-246-0329-2

LECHTA, V. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Praha: Portál, 2011. 192 s. ISBN 978-80-7367-977-4

PULDA, M. *Sluchová výchova u sluchově postižených dětí*. Brno: MU, 1999. 103 s. ISBN 80-210-2077-6.

PULDA, M. *Včasná sluchově-řečová výchova malých sluchově postižených dětí*. Brno: MU, 1996. 57 s. ISBN 80-210-1296-X

www.ephata.cz